

॥ सा विद्या या विमुक्तये ॥

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड

'ज्ञानतीर्थ', विष्णुपुरी, नांदेड - ४३१ ६०६ (महाराष्ट्र राज्य) भारत

SWAMI RAMANAND TEERTH MARATHWADA UNIVERSITY, NANDED

'Dnyanteerth', Vishnupuri, Nanded - 431 606 (Maharashtra State) INDIA

Established on 17th September, 1994, Recognized By the UGC U/s 2(f) and 12(B), NAAC Re-accredited with 'B++' grade

Fax : (02462) 215572

Academic-1 (BOS) Section

website: srtmun.ac.in

Phone: (02462)215542

E-mail: bos.srtmun@gmail.com

प्रस्तुत विद्यापीठाच्या ललीत व प्रयोगजीवी कला संकुलातील, आंतर विद्याशाखेअंतर्गत बी.पी.ए. व बी.व्ही.ए. अभ्यासक्रम शैक्षणिक वर्ष २०२०-२१ लागू करण्याबाबत.

प रि प त्र क

या परिपत्रकान्वये सर्व संबंधितांना कळविण्यात येते की, दिनांक २१ सप्टेंबर २०२१ रोजी संपन्न झालेल्या ५२ व्या मा. विद्या परिषद बैठकीतील ऐनवेळचा विषय क्र.०६/५२-२०२१ च्या ठरावानुसार प्रस्तुत विद्यापीठातील ललीत व प्रयोगजीवी कला संकुलातील आंतर विद्याशाखेतील पदवी अभ्यासक्रम खालील प्रमाणे लागू करण्यात येत आहे. 1) BPA प्रथम वर्ष अभ्यासक्रमाच्या संरचना (Structure) मध्ये इंग्रजी English Communication व मराठी - अक्षरलेणी, या विषयाचा अंतर्भाव करून अभ्यासक्रम शैक्षणिक वर्ष २०२०-२१ पासून लागू करण्यात येत आहे. 2) BPA द्वितीय तृतीय वर्षाचा अभ्यासक्रम शैक्षणिक वर्ष २०२१-२२ पासून लागू करण्यात येत आहे. 3) BVA द्वितीय, तृतीय व चतुर्थ वर्षाचा अभ्यासक्रम शैक्षणिक वर्ष २०२१-२२ पासून लागू करण्यात येत आहे.

सदरील परिपत्रक व अभ्यासक्रम प्रस्तुत विद्यापीठाच्या www.srtmun.ac.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहेत. तरी सदरील बाब ही सर्व संबंधितांच्या निदर्शनास आणून द्यावी.

'ज्ञानतीर्थ' परिसर,

विष्णुपुरी, नांदेड - ४३१ ६०६.

जा.क्र.: शैक्षणिक-१/पदवी/बी.पी.ए./बी.व्ही.ए./सीबीसीएस

अभ्यासक्रम/२०२१-२२/१८५

दिनांक : १०.११.२०२१.

प्रत माहिती व पुढील कार्यवाहीस्तव :

- १) मा. अधिष्ठाता, आंतर विद्याशाखा, प्रस्तुत विद्यापीठ.
- २) मा. सहयोगी, आंतर विद्याशाखा, प्रस्तुत विद्यापीठ.
- ३) मा. कुलसचिव, यांचे कार्यालय, प्रस्तुत विद्यापीठ.
- ४) मा. संचालक, परीक्षा व मूल्यमापन मंडळ यांचे कार्यालय, प्रस्तुत विद्यापीठ.
- ५) मा. संचालक, ललीत व प्रयोगजीवी कला संकुल प्रस्तुत विद्यापीठ.
- ६) सिस्टम एक्सपर्ट, शैक्षणिक विभाग, प्रस्तुत विद्यापीठ यांना देवून कळविण्यात येते की, सदरील परिपत्रक विद्यापीठाच्या संकेत स्थळावर प्रकाशित करावे.

स्वाक्षरित / -

सहा.कुलसचिव

शैक्षणिक (१-अभ्यासमंडळ) विभाग

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded

School of Fine & Performing Arts

Syllabus

BPA (Bachelor of Performing Art)

Year (Ist Sem. To VIth Sem.)

w.e.f. 2020-21

SWAMI RAMANAND TEERTH MARATHWADA UNIVERSITY, NANDED

School of FINE & PERFORMING ART

Syllabus (2021-22)

Bachelor of Performing Arts

Semester – I

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेडच्या ललित व प्रयोगजीवी कला संकुल अंतर्गत शैक्षणिक वर्ष २०२०—२१ पासून **Bachelor of Performing Arts (BPA)** हा नृत्य, नाट्य व संगीत हे विषय असलेला तीन वर्षांचा पदवी अभ्यासक्रम सुरू करण्याचा निर्णय विचाराधीन आहे.

प्रस्तुत पदवीचे महत्व असे कि, सादरीकरणाच्या नृत्य, नाट्य व संगीत अशा तिनही कलांचे शिक्षक सदर अभ्यासक्रमात समाविष्ट असतील. त्याच बरोबर प्रथम व्दितीय वर्षात इंग्रजी व मराठी हे दोन भाषा विषय (BA अभ्यासक्रमातील क्रमीक पुस्तकांनुसार) असणार आहेत. BPA च्या तृतीय वर्षात ऐच्छिक विषय निवडता येईल. विद्यापीठ परिसरातील ग्रामीण व शहरी विद्यार्थ्यांना करियर तथा व्यावसायिकतेच्या दृष्टीने हा अभ्यासक्रम महत्वपूर्ण ठरणार आहे.

पात्रता :- १२ उत्तीर्ण झालेला विद्यार्थी सदर अभ्यासक्रमासाठी प्रवेश घेण्यासाठी पात्र असतील.

उद्दीष्टे :-

- १.कलेची आवड असणाऱ्या विद्यार्थ्यांना बारावीनंतर संबंधित अभ्यासक्रमास प्रवेश घेता येईल.
- २.सदर अभ्यासक्रम हा रंगभूमीविषयक इतिहास समजून घेण्यास उपयुक्त ठरेल तसेच नृत्य, संगीत, अभिनय या सारख्या अभिजात कला विषयी आवड निर्माण होईल.
- ३.अभिनय, दिग्दर्शनएरंगत रंगतंत्रा बरोबरच नृत्य, नाट्य, संगीत विषयाची ओळख होईल.
- ४.विविध माध्यमांमध्ये (उदा. दूरचित्रवाणी, आकाशवाणी, चित्रपट) अभिनयए नृत्य, दिग्दर्शन, संगीताचे सादरीकरण कसे करावे याचे ज्ञान प्राप्त होईल. ज्याचा प्रत्यक्ष उपयोग रोजगार निर्मितीसाठी होऊ शकतो.
- ५.समकालीन हौशी व व्यावसायिक रंगभूमीसाठी प्रशिक्षित रंगकर्मी, नृत्यकार, संगीतकार उपलब्ध होतील.

The admission to Bachelor of Performing Arts [BPA] [Dance, Drama and music] Course has been recommended after 12th standard i.e. 10+2+3 Pattern and is condensed into three year.

The degree of Bachelor of Performing Arts [BPA] in Dance, Drama and Music shall be conferred on a candidate who has pursued a regular course of study consisting of three years in the relevant subjects as prescribed and has appeared at and passed in all examinations prescribed for the degree course.

Award of Division

- A. A candidate shall be declared to have passed the bachelor of performing arts degree [BPA]. If he/ she passes in all the papers in one OR more attempts securing not less than 50% marks in each paper [Theory and Practical]
- B. A candidate shall be declared to have passed in second division if he/ she secures 51% but less than 60% marks of aggregate of papers.
- C. A candidate shall be declared to have passed in first division if he/ she secures 60% marks in aggregate of papers.
- D. For music and dance Gurukul system will be followed. The student should learn these subjects from the Guru those are approved in the list of university.
- E. Internal assessment will be done for the day to day Class work, Discipline, Initiative presentation and promptness. These marks will be awarded by head of concern subject.
- F. The project work assessment will be done on the presentation of project works. The projects will include Practical, Drawing, Set Designs, Model Production, Placements, Scripts and other Assignments, Oral test, Discussion etc.

अभ्यासक्रम, परीक्षेचे स्वरूप व गुण विभागणी स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठाच्या नियमानुसार असेल. प्रवेश शुल्क व इतर माहिती विद्यापीठाने सूचित केल्याप्रमाणे आकारण्यात येईल.

SWAMI RAMANAND TEERTH MARATHWADA UNIVERSITY, NANDED

School of FINE & PERFORMING ART

Syllabus

Bachelor of Performing Arts

Semester - I

अ. क्र.	Code. No	विषय	सत्रांत परीक्षा गुण	अंतर्गत गुण CA	एकुण गुण	श्रेयांक
01	BPA-ENG-101	इंग्रजी —English Communication	50	25	75	03
02	BPA-MAR-102	मराठी— अक्षरलेणी	50	25	75	03
03	BPA-DRA-103	रंगभूमिचा इतिहास आणि नाट्य साहित्य	50	25	75	03
04	BPA-DAN-104	भरतनाट्यम नृत्याची ओळख	50	25	75	03
05	BPA-MUS-105	भारतीय संगीत पाठ्यक्रम राग ताल शास्त्र भाग — १	50	25	75	03

SEMEESTER – I

PRACTICAL PAPER

अ. क्र.	Code.No	विषय	सत्रांत परीक्षा गुण	अंतर्गत गुण CA	एकुण गुण	श्रेयांक
06	BPA-DRA-106	नाट्य प्रात्यक्षिक — १	--	75	75	03
07	BPA-DAN-107	भरतनाट्य प्रात्यक्षिक भाग— १	--	75	75	03
08	BPA-MUS-108	क्रियात्मक व मौखिक भाग—१	--	75	75	03
						09
					Total	15+09= 24

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded

Undergraduate Syllabus (C.B.C.S. Pattern)

School of Fine and Performing Arts

Compulsory English

BPA-Eng-101

Semester	AECC Paper No.	Name of the course	Lectures per week	Total periods	C.I.E.	E.S.E.	Total marks	Credits
I	1	AECC English Communication	05	55	25	50	75	03
II	2	AECC English Communication	05	55	25	50	75	

Compulsory English

Paper Code: **BPA-Eng-101**

Name of the course:

(Ability Enhancement Compulsory Course): **English Communication**

First Year (Semesters I and II)

Objectives:

- 1) To enable the learners to communicate in English through close reading of select literary texts.
- 2) To develop the skills of speaking, listening, reading, writing, viewing and representing by conducting classroom activities prescribed in the curriculum.
- 3) To enable the learners to make the use of English language for shaping and making meaning according to purpose, audience and the context.
- 4) To train the learners think in ways that are imaginative, creative, interpretive and critical.
- 5) To help the learners for acquiring ways of expressing themselves and their relationships with others and their world.
- 6) To induce the learners for reflecting on their learning through their study of English.

Intended Outcomes:

- 1) Through responding to and composing a wide range of texts, the learners will begin to use the English language in the best possible manner.
- 2) Through the close study of texts, students will develop knowledge, understanding and skills in order to communicate effectively in English.
- 3) Learners will value and appreciate the importance of the English language as a key to learning.
- 4) Learners will gain the personal enrichment from study of literary pieces in English.

A) Syllabus:

Unit No.	Content / Title
I- Prose	A) <i>I have Three Visions for India</i> : Dr. A.P.J. Abdul Kalam
	B) <i>Learning from the West</i> : N.R.Narayana Murthy
II- Short Story	A) <i>A Living God</i> : Lafcadio Hearn
	B) <i>Search for a Stranger</i> : Gordon Livingston
III- Poetry	A) <i>My Mistress' Eyes are Nothing Like the Sun</i> : William Shakespeare
	B) <i>Bright Star, Would I Were Steadfast as Thou Art</i> : John Keats
IV- Grammar	A) Language Learning: Word Classes
	B) Communication Skills: Email Correspondence, Job Application, C.V.
V- Essay	A) <i>The Annihilation of Caste</i> : Dr. B. R. Ambedkar

B) *On the Rule of the Road* – A. G. Gardiner

VI- Short Story A) *An Astrologer's Day* : R.K. Narayan

B) *The Kid*: Charles Chaplin

VII- Poetry A) *This Dog* : Rabindranath Tagore

B) *A Poison Tree* : William Blake

VIII- Grammar A) Language Learning: Tenses

B) Communication Skills: Report Writing, Composing News Item

Prescribed Text: ***Horizon***, AECC English Text Book (Macmillan Education, India) Continuous Internal Evaluation: 25 Marks Two class tests of 10 marks each + Home

Assignment/Presentation/Seminar/Project of 5 marks = 25 marks

End Semester

Question Paper Pattern

(Semester I)

Question No.	Content	Marks
1	Descriptive answer type questions with internal choice (based on Unit I)	10
2	Descriptive answer type questions with internal choice (based on Unit II)	10
3	Descriptive answer type question with internal choice (based on Unit III)	10
4	Short answer type questions (any two out of four –based on unit I –III)	10
5	Questions with internal choice (Based on Unit IV- (A) 05 marks & (B) 05 marks)	10
	Total	50

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठातील, ललित व प्रयोगजीवी कला संकुलातील

Bachelor of Performing Arts (B.P.A.) प्रथम वर्षाच्या व्दितीय भाषा मराठी (SL-Marathi)

विषयाच्या पहिल्या सत्राचा (CBCS Pattern नुसार शै. वर्ष २०२०-२१ पासून

Paper Code: BPA – MAR– 102

अभ्यासपत्रिका -पहिली MAR-SL-I : **अक्षरलेणी**

अ.क्र.	अभ्यासपत्रिकेचा संकेतांक	अभ्यासपत्रिकेचे नाव	आठवड्याच्या तासिका	एकूण तासिका	अंतर्गत गुण (CA)	सत्रांत परीक्षा गुण ESE	एकूण गुण	श्रेयांक
१	SL-MAR-I	अक्षरलेणी	०४	५५	२५	५०	७५	०३

संकेतांक : SL-MAR-I

अभ्यासपत्रिका पहिली-

अक्षरलेणी

उद्दिष्टे :

- १) मध्ययुगीन तसेच आधुनिक गद्य व पद्याचे कालविशिष्ट स्वरूप-विशेष समजून घेणे.
- २) मराठी भाषेच्या वैविध्याचा परिचय करून घेणे.
- ३) मराठी साहित्याची अभिरुची वृद्धिंगत करणे.
- ४) मराठी व्याकरणाचा सर्वसाधारण परिचय करून घेणे.
- ५) मराठी भाषेच्या व्यावहारिक उपयोजनासाठी प्रोत्साहित करणे.

उपयोगिता :

- १) मध्ययुगीन व आधुनिक गद्य-पद्य वाङ्मयाचा परिचय होईल.
- २) मराठीतील वाङ्मयप्रकारांची ओळख होईल.
- ३) मराठी भाषेतील व्याकरण व्यवस्थेचे उपयोजन करता येईल.
- ४) भाषाज्ञान वृद्धिंगत होईल.
- ५) मराठी भाषेच्या व्यवहारातील उपयोजनास प्रोत्साहन मिळेल.

अभ्यासघटक :

गद्य विभाग :

१) ससीक रक्षण ---	म्हार्डभट
२) साहुकार म्हणजे राज्याची शोभा ---	रामचंद्रपंत अमात्य
३) भावी जीवनाची उभारणी विद्यापीठात होते ---	डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर
४) क्रीडासंस्कृतीची गरज ---	नरेंद्र दाभोळकर
५) पदरी पडलं पवित्र झालं ---	हिम्मतराव बावसकर
६) आमची आई : साधनाताई	मंदा आमटे
७) झाड लावणारा माणूस ---	मकरंद कुलकर्णी
८) द्योतक ---	कृष्णा किंबहुने

पद्य विभाग :

१) समयासी सादर व्हावे ---	संत सावता माळी
२) बिकट वाट वहिवाट नसावी ---	अनंत फंदी
३) आईची आठवण ---	माधव जुलियन
४) माणसा इथे मी ---	वामनदादा कर्डक
५) सुर्यनारायणा ---	ना.धों.महानोर
६) उतराई ---	गोविंद काळे
७) ही पृथ्वी स्त्रीलिंगी आहे ---	पी.विठ्ठल
८) सूप आणि जाते ---	स्वाती शिंदे

उपयोजित मराठी :

- १) प्रमाण मराठी लेखनाचे अनुस्वारविषयक नियम
- २) शब्दांच्या जाती

प्रश्नपत्रिकेचे प्रारूप :

- १) प्रत्येक प्रश्नपत्रिका एकूण ७५ गुणांसाठी असेल.
- २) सत्रांत परीक्षा (ESE) ५० गुणांसाठी तर सातत्यपूर्ण मूल्यमापनासाठी २५ गुण आहेत.

एकूण गुण :

सातत्यपूर्ण मूल्यमापन/अंतर्गत मूल्यमापन (CA)	७५
घटक चाचणी (एक)	२५
प्रकल्प	१०
सेमिनार/गटचर्चा	१०
	०५

स्वरूप :

प्रश्न-१ दीर्घोत्तरी प्रश्न [गद्य- एक ते चार घटक] (दोनपैकी एक सोडवा) १०

प्रश्न-२ दीर्घोत्तरी प्रश्न[गद्य- चार ते आठ हे घटक] (दोनपैकी एक सोडवा) १०

प्रश्न-३ दीर्घोत्तरी प्रश्न [पद्य- एक ते चार घटक] (दोनपैकी एक सोडवा) १०

प्रश्न-४ दीर्घोत्तरी प्रश्न[पद्य- चार ते आठ हे घटक] (दोनपैकी एक सोडवा) १०

प्रश्न-५ टीपा लिहा [उपयोजित मराठी- प्रत्येक घटकावर दोन प्रश्न] (चारपैकी दोन) १०

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded
School of - Fine & Performing Arts.
Bachelor of Performing Arts

Paper Code - BPA-DRA-103

सैध्दांतिक (Theory)

रंगभूमीचा इतिहास आणि नाट्य साहित्य

Course 1: रंगभूमीचा इतिहास आणि नाट्यसाहित्य

(५० गुण)

१. रंगभूमीचा उगम, उदय व विकास
२. नाटक रंगभूमी या संकल्पनांची ओळख
३. नाट्य व इतर कलांचा सहसंबंध
४. संस्कृत नाट्य लेखकांच्या संहिताचा अभ्यास (भास, कालिदास)
५. मराठी नाट्य लेखकांच्या संहिताचा अभ्यास (विजय तेंडुलकर, प्रशांत दळवी)

संदर्भ ग्रंथ १. जागतीक रंगभूमी पूर्व रंग — लेखक— माणीक कानडे, रोहण प्रकाशन
२. जागतीक रंगभूमी पश्चिम रंग — लेखक— माणीक कानडे, रोहण प्रकाशन
३. अभिनय शास्त्र परिचय—लेखक— डॉ. जयंत शेवतेकर
४. अभिनय कला (सिध्दांत पूर्व तयारी आणि सराव, मुळ इंग्रजी लेखक डॉ. विनोद इंदूरकर,
मराठी अनुवाद डॉ. श्री. नी. कृ. कावडकर, विसा. बुस्क)

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded
School of - Fine & Performing Arts.

Bachelor of Performing Arts

Paper Code - BPA-DAN-104

सैध्दांतिक (Theory)

Course 1: भरतनाट्यम् नृत्याची ओळख भाग —०१

(५०

गुण)

- ०१. भरतनाट्यम् नृत्याचा इतिहास
अ. देवदासी प्रथा ब. पुनरुत्थान
- ०२. अभिनयाचे चार प्रकार
अ. आंगिक ब. वाचिक क. आहार्य ड. सात्विक
- ०३. भरतनाट्यम् नृत्यातील गुरुचे योगदान
- ०४. भारतीय संस्कृती आणि शास्त्रीय नृत्य
- ०५. भारतीय शास्त्रीय नृत्याची तोंडओळख (आठ नाट्यप्रकार प्रदेश तंत्र)

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded
School of - Fine & Performing Arts.

Bachelor of Performing Arts

Paper Code - BPA-MUS-105

सैध्दांतिक (Theory)

50 गुण

भारतीय संगीत पाठ्यक्रम राग ताल शास्त्र भाग — १

- Unit : 1) व्याख्या संकल्पना
१. संगीत २. नाथ ३. स्वर ४. श्रुती ५. आरोह—अवरोह—पकड
६. राग ७. अलंकार ८. वर्जस्वर ९. वादी—संवादी स्वर
१०. अनुवादि स्वर ११. विवादी स्वर १२. सप्तक १३. न्यास—विन्यास
१४. ताल १५. थाट १६. चल—अचल स्वर १७. लय १८. जाती
(ओडव—ताडव—सम्पूर्ण) १९. तान २०. आलाप
- Unit : 2) संगीतामधील ध्वनी, नाद, आहतनाद, अनाहत नाद, ध्वनीची उत्पत्ती,
नादाची वैशिष्ट्ये
- Unit : 3) खालील गीत प्रकारांची विस्तृत माहिती
१. बडाख्याल २. छोट्याख्याल ३. सरगम गीत ४. लक्षणगीत ५. तराना
६. धृपद ७. धमार
- Unit : 4) ललित कलांमध्ये संगीताचे स्थान महत्त्व विशद करा
- Unit : 5) खालील तालांची शास्त्रीय माहिती देऊन मुळ लयीत लिपिबद्ध करणे
१. त्रिताल २. एकताल ३. दादरा ४. केरवा
- संदर्भ ग्रंथ १. संगीत शास्त्र गाईड— पंडीत अरविंद गजेन्द्रगडकर
२. तबला —पंडीत अरविंद मुळगावकर

Bachelor of Performing Arts

प्रात्यक्षिक (Practical)

Paper Code - BPA-DAR-106

नाट्यप्रात्यक्षिक भाग — १

१. नटासाठी आवश्यक योगासने व व्यायाम प्रकार
२. नाटयखेळ
३. नटासाठी आवश्यक आवश्यक असणारे गुण
४. मुकअभिनय व उत्स्फूर्त अभिनय अर्थ, संकल्पना, महत्व व वैशिष्ट्ये

प्रात्यक्षिक (Practical)

Paper Code - BPA-DAN-107

भरतनाट्य प्रात्यक्षिक भाग— १

संयुक्त —असंयुक्त हस्त —उर्वरित ५/५ विनियोग

१. पुष्पाजली
२. अलारिपु (चतुर्थ श्रेणी जाती)
३. शिकलेल्या नृत्यप्रकारांचे हातावर ताल सादरीकरण
४. कौतुवम् (शिव/गणेश)

प्रात्यक्षिक (Practical)

Paper Code - BPA-MUS-108

क्रियात्मक व मौखिक भाग—१

१. अभ्यासक्रमातील प्रत्येक रागात छोटा ख्याल, सरगम गीत गाणे अनिवार्य आहे.
१. यमन २. बागेश्री ३. देस ४. काफी
- २.अ) शुद्ध स्वरांचे १० अलंकार गाता येणे आवश्यक
ब) अभ्यासक्रमातील कोणत्याही दोन रागात प्रत्येकी ५/५ अलंकार गाता येणे आवश्यक आहे.
- ३.अभ्यासक्रमातील रागाची शास्त्रीय माहिती देउन राग ओळखण्याची क्षमता असणे
- ४.अभ्यासक्रमातील दिलेल्या तालांची शास्त्रीय माहितीसह ताल हातावर देण्याची क्षमता मुळ लयीत असणे : १. त्रिताल २. एकताल ३. दादरा ४. केरवा
- ५.लोकगीत व देशभक्ती गीत या गीतप्रकारातील १—१ रचना सादर करणे आवश्यक

अंतर्गत मुल्यमापन(CA)

नाटय, नृत्य व संगीत विषयांचे प्रत्येकी गुण ७५
गुण

सातत्य पुर्ण मुल्यमापन/अंतर्गत मुल्यमापन (CA) २५

गुण

घटक चाचणी/सेमीनार १०

गुण

प्रकल्प १५

गुण

सत्रांत परिक्षा (ESE)

प्रश्न पत्रिका स्वरूप एकुण ५० गुण

प्रश्न १ अ) रिकाम्या जागा भरा ५ गुण

ब) जोडया लावा/चूक की बरोबर ५ गुण

प्रश्न २ कोणत्याही दोन वर टीपा द्या २० गुण

प्रश्न ३. कोणत्याही दोन वर थोडक्यात उत्तरे द्या १० गुण

प्रश्न ४. कोणत्याही एक वर सविस्तर उत्तरे द्या १० गुण

SWAMI RAMANAND TEERTH MARATHWADA UNIVERSITY, NANDED

School of FINE & PERFORMING ART

Syllabus

Bachelor of Performing Arts

Semester - I

Work Load

अ. क्र.	Code. No	विषय	आठवड्याच्या तासिका	एकुण तासिका	अंतर्गत गुण CA	सत्रांत परिक्षा	एकुण गुण	श्रेयांक
01	BPA- ENG -101	इंग्रजी —English Communication	05	55	25	50	75	03
02	BPA- MAR-102	मराठी— अक्षरलेणी	04	55	25	50	75	03
03	BPA-DRA-103	रंगभूमिचा इतिहास आणि नाट्य साहित्य	04	45	25	50	75	03
04	BPA-DAN-104	भरतनाटयम नृत्याची ओळख	04	45	25	50	75	03
05	BPA-MUS-105	भारतीय संगीत पाठ्यक्रम राग ताल शास्त्र भाग — १	04	45	25	50	75	03
06	BPA-DRA-106	नाट्य प्रात्यक्षिक — १	08	90	75	--	75	03
07	BPA-DAN-107	भरतनाट्य प्रात्यक्षिक भाग— १	08	90	75	--	75	03
08	BPA-MUS-108	क्रियात्मक व मौखिक भाग—१	08	90	75	--	75	03
			45	510	350	250	600	24

SWAMI RAMANAND TEERTH MARATHWADA UNIVERSITY, NANDED

School of FINE & PERFORMING ART

Syllabus

Bachelor of Performing Arts

Semester - II

अ. क्र.	Code. No	विषय	सत्रांत प्ररीक्षा गुण	अंतर्गत गुण	एकुण गुण	श्रेयांक
01	BPA-ENG-201	इंग्रजी English Communication	50	25	75	03
02	BPA-MAR-202	मराठी साहित्यशिल्प	50	25	75	03
03	BPA-DRA-203	अभिजात रंगभूमी	50	25	75	03
04	BPA-DAN-204	भरतनाटयम विषयक विवेचनात्मक अभ्यास	50	25	75	03
05	BPA-MUS-205	भारतीय संगीत पाठ्यक्रम राग ताल शास्त्र भाग — २	50	25	75	03

Bachelor of Performing Arts

Semester - II

PRACTICAL PAPER

अ. क्र.	Code. No	विषय	सत्रांत प्ररीक्षा गुण	अंतर्गत गुण	एकुण गुण	श्रेयांक
06	BPA-DRA-206	नाट्यप्रात्यक्षिक भाग — २	--	75	75	03
07	BPA-DAN-207	भरतनाटयम् प्रात्यक्षिक भाग— २	--	75	75	03
08	BPA-MUS-208	क्रियात्मक व मौखिक भाग—२	--	75	75	03

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded

School of Fine and Performing Arts

C.B.C.S. Pattern Undergraduate Syllabus

Paper Code: BPA-ENG-201

Compulsory English

Name of the course: (Ability Enhancement Compulsory Course): English Communication

Fine and Performing Arts Second Year (Semesters III and IV)

Objectives:

- 1) To enhance the ability of the learners to communicate in English through close reading of select literary texts.
- 2) To develop the skills of speaking, listening, reading, writing, viewing and representing by conducting classroom activities prescribed in the curriculum.
- 3) To make the learners capable in the use of English language for the purpose of meaningful communication.
- 4) To impart the creative, interpretive and critical skills through close reading and exercises in the prescribed text.
- 5) To refine the linguistic competence of the learners through lessons in essential grammar.
- 6) To carry out a training of using the English language for media and electronic communication.

Intended outcomes

- 1) The learners will be able to use the English language in a refined way for the personal and social purposes.
- 2) The students will attain a higher level of understanding and skills in order to carry out communicative activities.
- 3) Learners will be able to make practical use of the mechanics of the English language.
- 4) Learners will be acquiring the skill of using English for media and electronic communication.
- 5) The ability to communicate and interpret written texts shall be augmented.

Question Paper Pattern

(Semester II)

Question No.	Content	Marks
1	Descriptive answer type question with internal choice (based on Unit V)	10
2	Descriptive answer type question with internal choice (based on Unit VI)	10
3	Descriptive answer type question with internal choice (based on Unit VII)	10
4	Short answer type questions (any two out of four –based on unit V –VII)	10
5	Questions with internal choice (Based on Unit VIII- (A) 05 marks & (B) 05 marks)	10
Total		50

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठातील तील पदवी 'प्रयोगजीवी संकुला ललित व' स्तरावरील Bachelor of Performing Art (B.P.A.) प्रथम वर्षाच्या द्वितीय भाषा मराठी (SL-MARATHI) विषयाच्या दुसऱ्या सत्राचा [CBCS Pattern नुसार-२०२०वर्ष .शै) अभ्यासक्रम [२१ पासून(द्वितीय भाषा मराठी -[Second Language] SL-MARATHI

Paper Coad: BPA-MAR-202

अभ्यासपत्रिका -दुसरी : MAR-SL-II : साहित्यशिल्प

अक्र. .	अभ्यासपत्रिकेच ा संकेतांक	अभ्यासपत्रिकेचे नाव	आठवड्याच्य ा तासिका	एकूण तासिक ा	अंतर्गत गुण (CA)	सत्रांत परीक्ष ा गुण ESE	एकू ण गुण	श्रेयां क
१	SL-MAR-II	साहित्यशिल्प	०४	५५	२५	५०	७५	०३

संकेतांक : SL-MAR-II

अभ्यासपत्रिका -दुसरी

साहित्यशिल्प

उद्दिष्टे :

- १) मध्ययुगीन तसेच आधुनिक गद्य व पद्याचे कालविशिष्ट स्वरूप-विशेष समजून घेणे.
- २) मराठी भाषेच्या वैविध्याचा परिचय करून घेणे.
- ३) मराठी साहित्याची अभिरुची वृद्धिंगत करणे.
- ४) मराठी व्याकरणाचा सर्वसाधारण परिचय करून घेणे.
- ५) मराठी भाषेच्या व्यावहारिक उपयोजनासाठी प्रोत्साहित करणे.

उपयोगिता :

- १) मध्ययुगीन व आधुनिक गद्य-पद्य वाङ्मयाचा परिचय होईल.
- २) मराठीतील वाङ्मयप्रकारांची ओळख होईल.
- ३) मराठी भाषेतील व्याकरण व्यवस्थेचे उपयोजन करता येईल.
- ४) भाषाज्ञान वृद्धिंगत होईल.
- ५) मराठी भाषेच्या व्यवहारातील उपयोजनास प्रोत्साहन मिळेल.

अभ्यासघटक :

: गद्य विभाग

१) झेल्या ---	व्यंकटेश माडगुळकर
२) राग ---	कैलाश सत्यार्थी (भाषांतर- संकल्प गुर्जर)
३) सये तुझे डोळे --	भारत सासणे
४) चांदणभूल ---	विजयकुमार मिठे
५) गोरफडाची दाहकता ---	नरेंद्र लांजेवार
६) मंगळ कुजबुजला ---	रंजन गर्गे
७) आई तुझ्याशिवाय ---	राम शेवडीकर
८) ईद ---	मोहिब कादरी

पद्य विभाग :

१) त्याचे काव्यलेखन ---	केशवकुमार
२) लिलीची फुले ---	पु.शि.रेगे
३) साठीची गझल ---	विंदा करंदीकर
४) डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर ---	ज.वि.पवार
५) तिच्या मनात उतरणे ---	सुमन केसरी (भाषांतर-स्वाती दामोदरे)
६) समता ---	मिलींद बागूल
७) वासनेची मगरमिठी ---	विनायक येवले
८) तलब ---	सुचिता खल्लाळ

व्याकरण विभाग :

- १) प्रमाण मराठी लेखनाचे नियम - ऋस्व आणि दीर्घ
- २) प्रयोगविचार

प्रश्नपत्रिकेचे प्रारूप :

- १) प्रत्येक प्रश्नपत्रिका एकूण ७५ गुणांसाठी असेल.
- २) सत्रांत परीक्षा (ESE) ५० गुणांसाठी तर सातत्यपूर्ण मूल्यमापनासाठी २५ गुण आहेत.

एकूण गुण :	७५
सातत्यपूर्ण मूल्यमापन/अंतर्गत मूल्यमापन (CA)	२५
घटक चाचणी (एक)	१०
प्रकल्प	१०
सेमिनार/गटचर्चा	०५

सत्रांत परीक्षा (ESE) ५०

स्वरूप :

- प्रश्न-१ दीर्घोत्तरी प्रश्न [गद्य- एक ते चार घटक] (दोनपैकी एक सोडवा) १०
- प्रश्न-२ दीर्घोत्तरी प्रश्न[गद्य- चार ते आठ हे घटक] (दोनपैकी एक सोडवा) १०
- प्रश्न-३ दीर्घोत्तरी प्रश्न [पद्य- एक ते चार घटक] (दोनपैकी एक सोडवा) १०
- प्रश्न-४ दीर्घोत्तरी प्रश्न[पद्य- चार ते आठ हे घटक] (दोनपैकी एक सोडवा) १०
- प्रश्न-५ टीपा लिहा [उपयोजित मराठी- प्रत्येक घटकावर दोन प्रश्न] (चारपैकी दोन) १०

Bachelor of Performing Arts
Semester – II

Paper Coad: BPA-DAR-203

सैध्दांतिक (Theory)

Course 1: अभिजात रंगभूमी

(50 mark)

१. अभिजात रंगभूमी म्हणजे काय?
२. अभिजात रंगभूमीची वैशिष्ट्ये
३. अभिजात रंगभूमीची सद्यस्थिती
४. अभिजात रंगभूमी समोरील आव्हाने
५. अभिजात रंगभूमीच्या आवश्यकता

Bachelor of Performing Arts
Semester – II

Paper Code: BPA-DAN-204

सैध्दांतिक (Theory)

50 mark

भरतनाटयम् विषयक विवेचनात्मक अभ्यास

१. भरतनाट्यम् पुनरुत्थानासाठी कार्यरत व्यक्तींचे योगदान
२. भरतमुनी प्रणित नाट्यशास्त्राची प्राथमिक माहिती
३. अभिनयाचे चार प्रकार—समग्र माहिती—प्रामुख्याने भरतनाट्यम् इतर नृत्यशैली
४. भरतनाट्यम् नृत्यशैली आणि देवी—देवतांचे पौराणिक संदर्भ
५. नाट्यवेदाचा उगम

Bachelor of Performing Arts
Semester – II

Paper Coad: BPA-MUS-205

सैध्दांतिक (Theory)

50 mark

Unit : 1) अभ्यासक्रमातील प्रत्येक रागात छोटा खयाल सरगम गीत गाणे आनिवार्य आहे.

१. यमन २. अल्हैया लिलवल ३. भैरव ४. काकी,

Unit : 2)

अ. शुद्ध स्वरांचे १० अलंकार गाता येणे आवश्यक

ब. अभ्यासक्रमातील कोणत्याही दोन रागात प्रत्येकी ५—५ अलंकार गाता येणे आवश्यक आहे

Unit : 3) अभ्यासक्रमातील रागांची शास्त्रीय माहिती देऊन राग ओळखण्याची क्षमता असणे

Unit : 4) अभ्यासक्रमातील दिलेल्या तालांची शास्त्रीय माहिती सह ताल हातावर देण्याची क्षमता (मूळ लयीत) १. त्रिताल २. एकताल ३. दादरा ४. केरवा

Unit : 5) लोक गीत व देशभक्ती गीत या गीत प्रकारातील एक एक रचना सादर करणे

Bachelor of Performing Arts

प्रात्यक्षिक (Practical)

Paper Code - BPA-DRA-206

नाट्यप्रात्यक्षिक भाग — २

नेपथ्यरचना

(75 mark)

१. नेपथ्यरचना म्हणजे काय?
२. नेपथ्यरचनाचे वैशिष्ट्ये
३. नेपथ्यरचनेचे घटक व तत्वे
४. नेपथ्य प्रतिरूप निर्मिती (Scale Mode)
५. प्रत्यक्ष एकांकिका सादरीकरणात नेपथ्य रचना करणे

प्रात्यक्षिक (Practical)

(75 mark)

Paper Code - BPA-DAN-207

भरतनाट्यम् प्रात्यक्षिक भाग —२

१. जातीस्वरम् (रूपक ताल)
२. उर्वरित संयुक्त—असंयुक्त हस्त विनियोग
३. सर्व पादभेद—स्थानक भेद—मण्डल भेद—चारी भेद—भ्रमरी, गतीभेद
४. चतुत्र अलारिपू तट्टकळीवर म्हणणे
५. शिकलेले प्रकार हातावर म्हणणे

प्रात्यक्षिक (Practical)

(75 mark)

Paper Code - BPA-MUS-208

क्रियात्मक व मौखिक भाग—२

२. अभ्यासक्रमातील प्रत्येक रागात छोटा ख्याल, सरगम गीत गाणे अनिवार्य आहे.
२. भीमपलास २. भूप ३. खमास ४. वृंदावणी सारंग ५. बिहाग
२. अभ्यासक्रमातील कोणत्याही दोन रागामध्ये लक्षण गीत व एका रागामध्ये तराना गाता येणे अनिवार्य आहे.
३. अभ्यासक्रमातील प्रत्येक रागात छोटा ख्याल मध्ये चार तान व चार आलाप सादर करणे अनिवार्य आहे.
४. अभ्यासक्रमातील दिलेल्या तालांची शास्त्रीय माहितीसह ताल हातावर देण्याची क्षमता (दुगुनसहित)
१. चौताल २. रूपक ३. झपताल ४. तिवरा ५. विलंबित एकताल
५. अभ्यासक्रमातील यमन या रागातील बडा ख्यालची बंदिश गाउन छोटयाख्याल ताना आलापासहित सादर करणे व सुगम संगीतील एखादा गीत सादर करणे अनिवार्य आहे.

अंतर्गत मुल्यमापन (CA)

नाट्य, नृत्य व संगीत विषयांचे प्रत्येकी गुण गुण	७५
सातत्य पुर्ण मुल्यमापन/अंतर्गत मुल्यमापन (CA) घटक चाचणी/सेमीनार गुण प्रकल्प	२५ गुण १० १५ गुण

सत्रांत परिक्षा (ESE)

प्रश्न पत्रिका स्वरूप	एकुण ५० गुण
प्रश्न १ अ) रिकाम्या जागा भरा ब) जोडया लावा/चूक की बरोबर	५ गुण ५ गुण
प्रश्न २ कोणत्याही दोन वर टीपा द्या	२० गुण
प्रश्न ३. कोणत्याही दोन वर थोडक्यात उत्तरे द्या	१० गुण
प्रश्न ४. कोणत्याही एक वर सविस्तर उत्तरे द्या	१० गुण

SWAMI RAMANAND TEERTH MARATHWADA UNIVERSITY, NANDED

School of FINE & PERFORMING ART

Syllabus

Bachelor of Performing Arts

Semester - II

Work Load

अ. क्र.	Code. No	विषय	आठवड्याच्या तासिका	एकुण तासिका	अंतर्गत गुण CA	सत्रांत परिक्षा	एकुण गुण	श्रेयांक
01	BPA-ENG-201	इंग्रजी English Communication	05	55	25	50	75	03
02	BPA-MAR-202	मराठी साहित्यशिल्प	04	55	25	50	75	03
03	BPA-DRA-203	अभिजात रंगभूमी	04	45	25	50	75	03
04	BPA-DAN-204	भरतनाट्यम विषयक विवेचनात्मक अभ्यास	04	45	25	50	75	03
05	BPA-MUS-205	भारतीय संगीत पाठ्यक्रम राग ताल शास्त्र भाग —२	04	45	25	50	75	03
06	BPA-DRA-206	नाट्यप्रात्यक्षिक भाग — २	08	90	75	--	75	03
07	BPA-DAN-207	भरतनाट्यम् प्रात्यक्षिक भाग— २	08	90	75	--	75	03
08	BPA-MUS-208	क्रियात्मक व मौखिक भाग—२	08	90	75	--	75	03
			45	510	350	250	600	24

SWAMI RAMANAND TEERTH MARATHWADA UNIVERSITY, NANDED

School of FINE & PERFORMING ART

Syllabus

Bachelor of Performing Arts

Semester - III

अ. क्र.	Code. No	विषय	सत्रांत परीक्षा गुण	अंतर्गत गुण	एकुण गुण	श्रेयांक
01	BPA-ENG-301	इंग्रजी English Communication	50	25	75	03
02	BPA-MAR-302	मराठी अक्षरविद्या	50	25	75	03
03	BPA-DRA-303	भारतीय अभिजात रंगभूमी	50	25	75	03
04	BPA-DAN-304	भरतनाट्यम व लोकनृत्य अभ्यास	50	25	75	03
05	BPA-MUS-305	भारतीय संगीत पाठ्यक्रम राग ताल शास्त्र भाग —३	50	25	75	03
06	BPA-SEC-306	सुत्रसंचालन व मुलाखत तंत्र भाग — १	40	10	50	02

Semester - III

PRACTICAL PAPER

अ. क्र.	Code. No	विषय	सत्रांत परीक्षा गुण	अंतर्गत गुण	एकुण गुण	श्रेयांक
07	BPA-DRA-307	भारतीय अभिजात रंगभूमी	--	75	75	03
08	BPA-DAN-308	भरतनाट्यम प्रात्यक्षिक भाग— ३	--	75	75	03
09	BPA-MUS-309	क्रियात्मक व मौखिक भाग—३	--	75	75	03

Bachelor of Performing Arts

Semester - III

Paper Code: BPA-ENG-301

English Communication

Syllabus

Module/Unit Number		Content	Title
1	Semester III	Fiction (Short story)	A) <i>The Model Millionaire</i> : Oscar Wilde
			B) <i>The Lost Child</i> : Mulk Raj Anand
2		Poetry	A) <i>The Gift of India</i> : Sarojini Naidu
			B) <i>Desiderata</i> : Max Ehrmann
3		Non-Fictional Prose	B) <i>At School</i> : Netaji Subhash Chandra Bose
			C) <i>The Flying Sikh</i> : Milkha Singh
4		Grammar/ Communication Skills	A) Direct-Indirect Narration
			B) Writing for the Print Media

Prescribed Text : Anthology to be published by The University through publishers Macmillan Education

Continuous Internal Evaluation: 25 Marks (1 Credit)

Class Test /Mid semester exam of 10 marks + Tutorial /Project/Viva of 15 marks= 25 marks

End Semester Examination: 50 marks (2 Credits)

Bachelor of Performing Arts
Semester - III

Paper Coad: BPA-MAR-302

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठातील तील पदवी स्तरावरील ललित व प्रयोगजीवी संकुला
Bachelor of Performing Art (B.P.A.) द्वितीय वर्षाच्या द्वितीय भाषा मराठी (SL-MARATHI) विषयाच्या
तिसऱ्या सत्राचा [CBCS Pattern नुसार वर्ष.शै) अभ्यासक्रम [२०२१२-२ पासून(

द्वितीय भाषा मराठी -[Second Language] SL-MARATHI

अभ्यासपत्रिका -तिसरी : MAR-SL-III : **अक्षरविद्या**

अ.क्र.	अभ्यासपत्रिकेचा संकेतांक	अभ्यासपत्रिकेचे नाव	आठवड्याच्या तासिका	एकूण तासिका	अंतर्गत गुण (CA)	सत्रांत परीक्षा गुण ESE	एकूण गुण	श्रेयांक
१	SL-MAR-III	अक्षरविद्या	०४	५५	२५	५०	७५	०३

संकेतांक :SL-MAR-III

अभ्यासपत्रिका -तिसरी

अक्षरविद्या

उद्दिष्टे :

- ६) मध्ययुगीन तसेच आधुनिक गद्य व पद्याचे कालविशिष्ट स्वरूप-विशेष समजून घेणे.
- ७) मराठी भाषेच्या वैविध्याचा परिचय करून घेणे.
- ८) मराठी साहित्याची अभिरुची वृद्धिंगत करणे.
- ९) मराठी व्याकरणाचा सर्वसाधारण परिचय करून घेणे.
- १०) मराठी भाषेच्या व्यावहारिक उपयोजनासाठी प्रोत्साहित करणे.
- ११) मराठी प्रमाण लेखनाच्या नियमांबद्दल जागृती घडविणे.
- १२) मराठी अलंकार व्यवस्थेचा सर्वसाधारण परिचय घडविणे.

उपयोगिता :

- ६) मध्ययुगीन व आधुनिक गद्य-पद्य वाङ्मयाचा परिचय होईल.

- ७) मराठीतील वाङ्मयप्रकारांची ओळख होईल.
- ८) मराठी भाषेतील व्याकरण व्यवस्थेचे उपयोजन करता येईल.
- ९) भाषाज्ञान वृद्धिंगत होईल.
- १०) मराठी भाषेच्या व्यवहारातील उपयोजनास प्रोत्साहन मिळेल.
- ११) मराठी प्रमाण लेखनाच्या नियमांबद्दल जागरूकता वाढेल.
- १२) मराठी अलंकार व्यवस्थेचे व्यावहारिक उपयोजन वाढेल.

अभ्यासघटक :

गद्य विभाग :

१) हत्तीचा दृष्टांत ---	दृष्टांतपाठ
२) कीर्तन ---	संत गाडगेबाबा
३) आराधन --	डॉ.ए.पी.जे.अब्दुल कलम (अनुवाद-माधुरी शानबाग)
४) डॉक्टरी सत्यकथा	डॉ.जे.जी.वाडेकर
५) थेरबन --	राजा ढाले
६) भ्रष्टाचाराविरुद्ध लढा --	विदुर महाजन
७) अक्षरांची पहाट ---	प्रकाश खरात
८) यशोधरा (कादंबरी अंश) --	करुणा जमदाडे

पद्य विभाग :

१) नको देवराया अंत पाहू आता --	संत कान्होपात्रा
२) बाई मी लिहिणे शिकले ---	संत जनाबाई
३) कुठे दबा धरून बसले आहे तुफान -	विलास वैद्य
४) सरावन महिना आला की --	रविचंद्र हडसनकार
५) माझी हाती नसती लेखणी ---	नागराज मंजुळे
६) किनकिन घुंगराची ---	हनुमंत चांदगुडे
७) विज्ञान वंदना --	आ.य.पवार
८) बिघडलेले होकायंत्र ---	शेषराव पिराजी धांडे

व्याकरण विभाग :

- १) प्रमाण लेखनविषयक नियम- विरामचिन्हे
- २) शब्दालंकार - यमक, अनुप्रास

प्रश्नपत्रिकेचे प्रारूप :

- ३) प्रत्येक प्रश्नपत्रिका एकूण ७५ गुणांसाठी असेल.
- ४) सत्रांत परीक्षा (ESE) ५० गुणांसाठी तर सातत्यपूर्ण मूल्यमापनासाठी २५ गुण आहेत.

एकूण गुण :	७५
सातत्यपूर्ण मूल्यमापन/अंतर्गत मूल्यमापन (CA)	२५
घटक चाचणी (एक)	१०
प्रकल्प	१०
सेमिनार/गटचर्चा	०५
सत्रांत परीक्षा (ESE)	५०

स्वरूप :

प्रश्न-१ दीर्घोत्तरी प्रश्न [गद्य- एक ते चार घटक] (दोनपैकी एक सोडवा) १०

प्रश्न-२ दीर्घोत्तरी प्रश्न[गद्य- चार ते आठ हे घटक] (दोनपैकी एक सोडवा) १०

प्रश्न-३ दीर्घोत्तरी प्रश्न [पद्य- एक ते चार घटक] (दोनपैकी एक सोडवा) १०

प्रश्न-४ दीर्घोत्तरी प्रश्न[पद्य- चार ते आठ हे घटक] (दोनपैकी एक सोडवा) १०

प्रश्न] टीपा लिहा ५-उपयोजित मराठी(चारपैकी दोन) [प्रत्येक घटकावर दोन प्रश्न - १०

SWAMI RAMANAND TEERTH MARATHWADA UNIVERSITY, NANDED

School of FINE & PERFORMING ART

Syllabus

Bachelor of Performing Arts

Semester - III

BPA-DRA-303

सैध्दांतिक (Theory)

50 mark

Unit : 1) भरतमुनीच्या नाटयशास्त्राचा परिचय

Unit : 2) नाटयोत्पत्ती कथा

Unit : 3) अभिनय व अभिनयाचे प्रकार

Unit : 4) नाटयगृहाचे प्रकार

Unit : 5) विकृष्ट नाटयगृह रचना

संदर्भ ग्रंथ १. भारत मुनीचे नाटयशास्त्र —
२. पुर्वरंग — मानीक कानडे

Bachelor of Performing Arts
Semester - III

BPA-DAN-304

सैध्दांतिक (Theory)

50 mark

६. भरतनाट्यम् आणि इतर कला : नाट्य - संगीत - चित्र-शिल्प मूर्तीकला साहित्य
७. नृत्यतंत्र आणि नृत्य लेखन पद्धती
८. भारतीय शास्त्रीय नृत्यांचा सविस्तर अभ्यास
९. महाराष्ट्रातील प्रमुख लोककला आणि लोकनृत्यांचा अभ्यास
१०. शास्त्रीय नृत्य आणि लोकनृत्य यांचा अनुबंध आणि तुलनात्मक अभ्यास

संदर्भ ग्रंथ १. भारत के शास्त्रीय नृत्य — कीला व्यंकट रमन

२. भरत नाट्यम् — शोबाना नारायण
३. भरत नाट्यम् — डॉ. लक्ष्मीनाराण गर्ग
४. लोकरंगभूमी — डॉ. प्रभाकर मांडे

Bachelor of Performing Arts
Semester - III

BPA-MUS-305

सैध्दांतिक (Theory)

50 mark

शास्त्र-

१) अभ्यासक्रमातील सर्व रागांची स्वरविस्तारासाहित शास्त्रीय माहिती व तुलनात्मक अभ्यास	
२) संकल्पनांची माहिती	
१) समप्रकृतिक राग	३) अर्ध्वदर्शक स्वर
२) गायक / वादकांचे दोष	४) पं. भातखंडे प्रणीत दश थाट पद्धती
३) गीत शैलींची विस्तृत माहिती	
१) कव्वाली	३) भारुड
२) गौळण	४) ओवी
४) जीवन चरित्रे	
१) पं. भातखंडे	३) पं. पलुस्कर
२) तानसेन	४) पं. भीमसेन जोशी
५) तालांची शास्त्रीय माहिती	
३) झुमरा	३) धमार
४) सुलताल	४) भजनी ठेका

संदर्भ ग्रंथ :- १. संगीत शास्त्र गाईड — पंडीत अरविंद गजेन्द्र गडकर
२. संगीत विशारत — वसंत (हाथरस प्रकाशन, दिल्ली)
३. तबला गाईड — पंडीत सुरेश सामंत

Bachelor of Performing Arts
Semester - III

BPA-SEC-306

सैध्दांतिक (Theory)

50 mark

सुत्रसंचालन आणि मुलाखत तंत्र भाग — १

Unit : 1) सुत्रसंचालन म्हणजे काय

Unit : 2) सुत्रसंचालनाची पुर्व तयारी

Unit : 3) सुत्रसंचालनाचे प्रकार

Unit : 4) सुत्रसंचालनाची कार्यपद्धती

Bachelor of Performing Arts

प्रात्यक्षिक (Practical)

75 mark

Paper Code - BPA-DAR-307

नाट्यप्रात्यक्षिक भाग — ३

Unit : 1) रंगमंचाचा भुगोल

Unit : 2) मुक अभिनय

Unit : 3) अंगिक अभिनयाचे सादरीकरण

Unit : 4) आहार्य अभिनय (Costume Plates) तयार करणे

Unit : 5) स्वगत व एकांकीकेचे साभिनय वाचन

प्रात्यक्षिक (Practical)

75 mark

Paper Code - BPA-DAN-308

भरतनाट्यम् प्रात्यक्षिक भाग — ३

Unit : 1) विविध अडवू आणि जातींचा अभ्यास

Unit : 2) हस्तभिनय : दोन्ही प्रकार— विनियोगासहित (प्रत्येकी पाच)

Unit : 3) सप्रताल व पंचजाती हातावर टाळी देवून सादरीकरण

Unit : 4) शिरोभेदा—दृष्टीभेदा—ग्रीवाभेदा—स्थानकभेद—मंडलभेद—पादभेद

Unit : 5) महाराष्ट्रातील प्रमुख लोककला आणि लोकनृत्यांचा प्रात्यक्षित स्वरूपात अभ्यास

प्रात्यक्षिक (Practical)

75 mark

Paper Code - BPA-MUS-309

क्रियात्मक व मौखिकी भाग — ३

क्रियात्मक —

१) बडाख्याल (संपूर्ण विस्तारासहित)

१) बिहाग

२) बागेश्री

२) छोटाख्याल

१) मालकौंस

३) हमीर पटदीप

२) पटदीप

४) जौनपुरी

३) अभ्यासक्रमातील छोटेख्यालच्या रागात धृपद/धमार आवश्यक

४) भजन/गझल/सुगम गीत गाता येणे आवश्यक (किमान १)

५) अभ्यासक्रमातील तालांची हातावर टाळी देऊन दुगून लयकारी म्हणता येणे आवश्यक

अंतर्गत मुल्यमापन (CA)

नाट्य, नृत्य व संगीत विषयांचे प्रत्येकी गुण

७५ गुण

सातत्य पुर्ण मुल्यमापन/अंतर्गत मुल्यमापन (CA)	२५ गुण
घटक चाचणी/सेमीनार	१० गुण
प्रकल्प	१५ गुण

सत्रांत परिक्षा (ESE)

प्रश्न पत्रिका स्वरूप	एकुण ५० गुण
प्रश्न १ अ) रिकाम्या जागा भरा	५ गुण
ब) जोडया लावा/चूक की बरोबर	५ गुण
प्रश्न २ कोणत्याही दोन वर टीपा द्या	२० गुण
प्रश्न ३. कोणत्याही दोन वर थोडक्यात उत्तरे द्या	१० गुण
प्रश्न ४. कोणत्याही एक वर सविस्तर उत्तरे द्या	१० गुण

SWAMI RAMANAND TEERTH MARATHWADA UNIVERSITY, NANDED

School of FINE & PERFORMING ART

Syllabus

Bachelor of Performing Arts

Semester - III

Work Load

अ. क्र.	Code. No	विषय	आठवड्याच्या तासिका	एकुण तासिका	अंतर्गत गुण CA	सत्रांत परिक्षा	एकुण गुण	श्रेयांक
01	BPA-ENG-301	इंग्रजी English Communication	05	55	25	50	75	03
02	BPA-MAR-302	मराठी अक्षरविद्या	04	55	25	50	75	03
03	BPA-DRA-303	भारतीय अभिजात रंगभूमी	04	45	25	50	75	03
04	BPA-DAN-304	भरतनाट्यम व लोकनृत्य अभ्यास	04	45	25	50	75	03
05	BPA-MUS-305	भारतीय संगीत पाठ्यक्रम राग ताल शास्त्र भाग —३	04	45	25	50	75	03
06	BPA-SEC-306	सुत्रसंचालन व मुलाखत तंत्र भाग — १	02	24	--	50	50	02
07	BPA-DRA-307	भारतीय अभिजात रंगभूमी	08	90	75	--	75	03
08	BPA-DAN-308	भरतनाट्यम प्रात्यक्षिक भाग— ३	08	90	75	--	75	03
09	BPA-MUS-309	क्रियात्मक व मौखिक भाग—३	08	90	75	--	75	03
			47	539	350	300	650	26

SWAMI RAMANAND TEERTH MARATHWADA UNIVERSITY, NANDED

School of FINE & PERFORMING ART

Syllabus (2021-22)

Bachelor of Performing Arts

Semester – IV

अ. क्र.	Code. No	विषय	सत्रांत प्ररीक्षा गुण	अंतर्गत गुण	एकुण गुण	श्रेयांक
01	BPA-ENG-401	इंग्रजी English Communication	50	25	75	03
02	BPA-MAR-402	साहित्य सरिता	50	25	75	03
03	BPA-DRA-403	महाराष्ट्रातील विविध रंगभूमी प्रकार	50	25	75	03
04	BPA-DAN-404	भरतनाटयम व लोकनृत्य	50	25	75	03
05	BPA-MUS-405	भारतीय संगीत पाठ्यक्रम राग ताल शास्त्र भाग –४	50	25	75	03

Bachelor of Performing Arts

Semester – IV

PRACTICAL

अ. क्र.	Code. No	विषय	सत्रांत प्ररीक्षा गुण	अंतर्गत गुण	एकुण गुण	श्रेयांक
06	BPA-SEC-406	सुत्रसंचालन व मुलाखत तंत्र भाग –२	--	50	50	02
07	BPA-DRA-407	नाट्य प्रात्यक्षिक	--	75	75	03
08	BPA-DAN-408	भरतनाटयम प्रात्यक्षिक भाग— ४	--	75	75	03
09	BPA-MUS-409	क्रियात्मक व मौखिक भाग—४	--	75	75	03
Total 15 + 11= 26						

Bachelor of Performing Arts
Semester – IV

Compulsory English

BPA-Eng-401

Module/Unit Number		Content	Title
1	Semester IV	Fiction(Short story)	A) <i>The Remorseful Sinner</i> : Leo Tolstoy B) <i>The Sniper</i> : Liam O’Flaherty
2		Poetry	A) <i>Love</i> : S.T.Coleridge B) <i>Courage</i> : Anne Sexton
3		Non-Fictional Prose	A) <i>To Youth</i> : SardarBhagat Singh B) <i>The Quest for Happiness</i> : H.H.Dalai Lama
4		Grammar/ Communication Skills	A) Active-Passive Voice B) Writing for the Electronic Media

Prescribed Text :Anthology to be published by The University through publishers Macmillan Education

Continuous Internal Evaluation: 25 Marks (1 Credit)

Class Test /Mid semester exam of 10 marks + Tutorial /Project/Viva of 15 marks= 25 marks

End Semester Examination: 50 marks (2 Credits)

Question Paper Pattern (Semester IV)

Question No.	Content/Unit/Module	Marks
1	Four Descriptive/Essay Type Questions based on Units/Modules 5,6, and7	10
2		10
3		10
4		10
5	Question based on Unit/Module 8 A)Grammar B)Communication Skills	5+5=10

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ नांदेड,

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठातील 'तील पदवी स्तरावरील' प्रयोगजीवी संकुला ललित व 'Bachelor of Performing Art (B.P.A.) द्वितीय वर्षाच्या द्वितीय भाषा मराठी (SL-MARATHI) विषयाच्या चौथ्या सत्राचा [CBCS Pattern नुसार वर्ष.शै) अभ्यासक्रम [२०२१२-२ पासून(

द्वितीय भाषा मराठी -[Second Language] SL-MARATHI

Paper Code: BPA – MAR– 402

अभ्यासपत्रिका -चौथी : MAR-SL-IV : साहित्यसरिता

अ.क्र.	अभ्यासपत्रिकेचा संकेतांक	अभ्यासपत्रिकेचे नाव	आठवड्याच्या तासिका	एकूण तासिका	अंतर्गत गुण (CA)	सत्रांत परीक्षा गुण ESE	एकूण गुण	श्रेयांक
१	SL-MAR-IV	साहित्यसरिता	०४	५५	२५	५०	७५	०३

संकेतांक :SL-MAR-IV

अभ्यासपत्रिका -चौथी

साहित्यसरिता

उद्दिष्टे :

- १३) मध्ययुगीन तसेच आधुनिक गद्य व पद्याचे कालविशिष्ट स्वरूप-विशेष समजून घेणे.
- १४) मराठी भाषेच्या वैविध्याचा परिचय करून घेणे.
- १५) मराठी साहित्याची अभिरुची वृद्धिंगत करणे.
- १६) मराठी व्याकरणाचा सर्वसाधारण परिचय करून घेणे.
- १७) मराठी भाषेच्या व्यावहारिक उपयोजनासाठी प्रोत्साहित करणे.
- १८) मराठी प्रमाण लेखनाच्या नियमांबद्दल जागृती घडविणे.
- १९) मराठी अलंकार व्यवस्थेचा सर्वसाधारण परिचय घडविणे.

उपयोगिता :

- १३) मध्ययुगीन व आधुनिक गद्य-पद्य वाङ्मयाचा परिचय होईल.
- १४) मराठीतील वाङ्मयप्रकारांची ओळख होईल.
- १५) मराठी भाषेतील व्याकरण व्यवस्थेचे उपयोजन करता येईल.
- १६) भाषाज्ञान वृद्धिंगत होईल.

१७) मराठी भाषेच्या व्यवहारातील उपयोजनास प्रोत्साहन मिळेल.

१८) मराठी प्रमाण लेखनाच्या नियमांबद्दल जागरूकता वाढेल.

१९) मराठी अलंकार व्यवस्थेचे व्यावहारिक उपयोजन वाढेल.

अभ्यासघटक :

गद्य विभाग :

१) नांगऱ्याचे बळ ---	गाथासप्तशती गाथा
२) शेतकऱ्यांची स्थिती- सत्यशोधकांचे शेतकरीविषयक विचार -	मुकुंदराव पाटील
३) कलाक्षेत्रातील श्रेष्ठत्ववाद ---	लिओ टॉलस्टॉय (अनुवाद-सानेगुरुजी)
४) न्युयॉर्कची परिषद ---	गंगाधर पानतावणे
५) महात्मा बसवेश्वर ---	डॉ.जनार्दन वाघमारे
६) नाट्यगृहाच्या फेऱ्यात ---	शिरीष गोपाळ देशपांडे
७) खिलान्या ---	भास्कर बडे
८) तियानमेन चौक ---	डॉ.उर्मिला चाकूरकर

पद्य विभाग :

१) मुंगी उडाली आकाशी ---	संत मुक्ताबाई
२) अभंग ---	संत नामदेव
३) ते न तिने कधी ओळखिले ---	बी.रघुनाथ
४) कालजाजाच्या विस्कटलेल्या चिंध्या -	उत्तम कोळगावकर
५) पेरणी ---	अविनाश आवलगावकर
६) मी वाट पाहतोय ---	शशिकांत हिंगोणेकर
७) तू एकदा पुनवेचा ---	जितेंद्र कुंवर
८) पाखरांचे हायकू ---	दयासागर वन्ने

व्याकरण विभाग :

- १) समास - द्वंद्व, बहुव्रीही
- २) अर्थालंकार - उत्प्रेक्षा, रूपक, उपमा

प्रश्नपत्रिकेचे प्रारूप :

५) प्रत्येक प्रश्नपत्रिका एकूण ७५ गुणांसाठी असेल.

६) सत्रांत परीक्षा (ESE) ५० गुणांसाठी तर सातत्यपूर्ण मूल्यमापनासाठी २५ गुण आहेत.

एकूण गुण :

सातत्यपूर्ण मूल्यमापन/अंतर्गत मूल्यमापन (CA)

घटक चाचणी (एक)

प्रकल्प

७५

२५

१०

१०

सेमिनार/गटचर्चा

०५

सत्रांत परीक्षा (ESE)

५०

स्वरूप :

प्रश्न-१ दीर्घोत्तरी प्रश्न [गद्य- एक ते चार घटक] (दोनपैकी एक सोडवा) १०

प्रश्न-२ दीर्घोत्तरी प्रश्न[गद्य- चार ते आठ हे घटक] (दोनपैकी एक सोडवा) १०

प्रश्न-३ दीर्घोत्तरी प्रश्न [पद्य- एक ते चार घटक] (दोनपैकी एक सोडवा) १०

प्रश्न-४ दीर्घोत्तरी प्रश्न[पद्य- चार ते आठ हे घटक] (दोनपैकी एक सोडवा) १०

प्रश्न-५ टीपा लिहा [उपयोजित मराठी- प्रत्येक घटकावर दोन प्रश्न] (चारपैकी दोन) १०

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded

School of - Fine & Performing Arts.

Bachelor of Performing Arts

Semester – IV

Paper Code - BPA-DRA-403

सैध्दांतिक (Theory)

50 Mark

महाराष्ट्रातील विविध रंगभूमी प्रकार

Unit : 1) बालरंगभूमी, शालेय रंगभूमी (वैशिष्ट्ये, सद्यास्थिती व आव्हाने)

Unit : 2) हौशी रंगभूमी, स्पर्धात्मक रंगभूमी (वैशिष्ट्ये, सद्यास्थिती व आव्हाने)

Unit : 3) प्रायोगिक रंगभूमी (वैशिष्ट्ये, सद्यास्थिती व आव्हाने)

Unit : 4) व्यावसायिक रंगभूमी (वैशिष्ट्ये, सद्यास्थिती व आव्हाने)

Unit : 5) लोकरंगभूमी (वैशिष्ट्ये, सद्यास्थितीच आव्हाने)

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded

School of - Fine & Performing Arts.

Bachelor of Performing Arts

Semester – IV

Paper Code - BPA-DAN-404

सैध्दांतिक (Theory)

50 Mark

भरतनाटयम व लोकनृत्य

Unit : 1) श्री नंदिकेश्वर रचित 'अभिनय दर्पण ' ग्रंथाचा अभ्यास

Unit : 2) श्री भरतमुनी रचित 'नाटयशास्त्र ' ग्रंथामधील नृत्यअध्यायांचा अभ्यास

Unit : 3) भरतनाटयम मधील विविध नृत्यांचा सैध्दांतिक अभ्यास

Unit : 4) नृत्यश्लोक पठन

Unit : 5) भारतीय लोककला व लोकनृत्यांचा थोडक्यात परिचय : स्वरूप : संकल्पना

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded

School of - Fine & Performing Arts.

Bachelor of Performing Arts

Semester – IV

Paper Code - BPA-MUS-405

सैध्दांतिक (Theory)

50 Mark

भारतीय संगीत पाठ्यक्रम राग,ताल,शास्त्र (भाग-04)

शास्त्र-

- १) मानवी जीवनात संगीताचे स्थान आणि महत्त्व
- २) प्रात्यक्षिक अभ्यासक्रमातील सर्व रागांची स्वरविस्तारासाहित शास्त्रीय माहिती व तुलनात्मक अभ्यास
- ३) शास्त्रीय संगीत – सुगम संगीत तुलनात्मक अभ्यास
- ४) तंबोरा (तानपुरा) विषयी सविस्तर माहिती व सुरात मिळवण्याच्या पद्धती विषयी माहिती
- ५) भारतीय वाद्यांचे वर्गीकरण

संदर्भ ग्रंथ १. संगीत निबंधावली — डॉ. किरण फाटक

२. भारतीय शास्त्रीय संगीत

Bachelor of Performing Arts

प्रात्यक्षिक (Practical)

Paper Code - BPA-SEC-406

सुत्रसंचालन आणि मुलाखत तंत्र भाग — २

५० गुण

Unit : 1) पुर्व तयारी

गुण — १०

Unit : 2) विविध कार्यक्रमाच्या संहिता तयार करणे

गुण — १५

Unit : 3) संहितेचे सादरीकरण करणे

गुण — २५

Bachelor of Performing Arts

प्रात्यक्षिक (Practical)

Paper Code - BPA-DRA-407

नाट्य प्रात्यक्षिक भाग — ४

७५ गुण

Unit : 1) नेपथ्य रचना उभारणी

Unit : 2) प्रकाश योजना आयोजन

Unit : 3) संगीत रचना आयोजन

Unit : 4) संगणकाचा नेपथ्य रचनेतील उपयोगिता

Bachelor of Performing Arts

प्रात्यक्षिक (Practical)

Paper Code - BPA-DAN-408

नृत्य प्रात्यक्षिक भाग — ४

७५ गुण

Unit : 1) उर्वरीत हस्तविनीयोग

Unit : 2) अलारिपू (तिश्र आणि चतूश्र मात्रातील)

Unit : 3) सर्व अडवू तिन्ही लयीत

Unit : 4) महाराष्ट्रातील लोककला व लोकनृत्याचे सादरीकरण

Unit : 5) भारतीय (प्रमुख) लोकनृत्यांचा प्रात्यक्षिक अभ्यास

Bachelor of Performing Arts

प्रात्यक्षिक (Practical)

Paper Code - BPA-MUS-409

प्रात्यक्षिक व मौखिकी भाग — ४

७५ गुण

क्रियात्मक –

- १) बडाख्याल राग (संपूर्ण विस्तारासाहित)
 - १) मालकौंस
 - २) भैरव
- २) छोटाख्याल राग (संपूर्ण विस्तारासाहित)
 - १) जयजयवंती
 - ३) कामोद
 - २) शंकरा
 - ४) गौडसारंग
- ३) छोटाख्याल च्या रागात धमार/तराणा गाता येणे आवश्यक
- ४) भजन/सुगमगीत/भावगीत गाता येणे आवश्यक
- ५) ताल ज्ञान
 - १) विलंबित एकताल
 - ३) विलंबित झुमरा
 - २) तिलवाडा
 - ४) आडाचौताल

अंतर्गत मुल्यमापन (CA)

नाट्य, नृत्य व संगीत विषयांचे एकुण गुण	७५ गुण
सातत्य पुर्ण मुल्यमापन/अंतर्गत मुल्यमापन (CA)	२५ गुण
घटक चाचणी/सेमीनार	१० गुण
प्रकल्प	१५ गुण

सत्रांत परिक्षा (ESE)

प्रश्न पत्रिका स्वरूप	एकुण ५० गुण
प्रश्न १ अ) रिकाम्या जागा भरा	५ गुण
ब) जोडया लावा/चूक की बरोबर	५ गुण
प्रश्न २ कोणत्याही दोन वर टीपा द्या	२० गुण
प्रश्न ३. कोणत्याही दोन वर थोडक्यात उत्तरे द्या	१० गुण
प्रश्न ४. कोणत्याही एक वर सविस्तर उत्तरे द्या	१० गुण

SWAMI RAMANAND TEERTH MARATHWADA UNIVERSITY, NANDED

School of FINE & PERFORMING ART

Syllabus

Bachelor of Performing Arts

Semester - IV

Work Load

अ. क्र.	Code. No	विषय	आठवड्याच्या तासिका	एकुण तासिका	अंतर्गत गुण CA	सत्रांत परिक्षा	एकुण गुण	श्रेयांक
01	BPA-ENG-401	इंग्रजी English Communication	05	55	25	50	75	03
02	BPA-MAR-402	साहित्य सरिता	04	55	25	50	75	03
03	BPA-DRA-403	महाराष्ट्रातील विविध रंगभूमी प्रकार	04	45	25	50	75	03
04	BPA-DAN-404	भरतनाटयम व लोकनृत्य	04	45	25	50	75	03
05	BPA-MUS-405	भारतीय संगीत पाठ्यक्रम राग ताल शास्त्र भाग —४	04	45	25	50	75	03
06	BPA-SEC-406	सुत्रसंचालन व मुलाखत तंत्र भाग —२	02	24	50	--	50	02
07	BPA-DRA-407	नाट्य प्रात्यक्षिक	08	90	75	--	75	03
08	BPA-DAN-408	भरतनाटयम प्रात्यक्षिक भाग— ४	08	90	75	--	75	03
09	BPA-MUS-409	क्रियात्मक व मौखिक भाग—४	08	90	75	--	75	03
			47	539	400	250	650	26

Semester - V

अ. क्र.	Code. No	विषय	सत्रांत प्ररीक्षा गुण	अंतर्गत गुण	एकुण गुण	श्रेयांक
01	BPA-DRA-501	विविध अभिनय तंत्र व अभिनय माध्यमे परिचय	50	25	75	03
02	BPA-DAN-502	भरतनाट्यम व लोकनृत्य	50	25	75	03
03	BPA-MUS-503	भारतीय संगीत पाठ्यक्रम राग ताल शास्त्र भाग —५	50	25	75	03
04	BPA-SEC-504	सुत्रसंचालन व मुलाखत तंत्र भाग —३	40	10	50	02
05	BPA-GE-505	पर्यावरण अभ्यास	40	10	50	02

PRACTICAL

अ. क्र.	Code. No	विषय	सत्रांत प्ररीक्षा गुण	अंतर्गत गुण	एकुण गुण	श्रेयांक
06	BPA-DRA-506	नाट्य प्रात्यक्षिक	--	75	75	03
07	BPA-DAN-507	भरतनाट्यम प्रात्यक्षिक भाग— ५	--	75	75	03
08	BPA-MUS-508	क्रियात्मक व मौखीक भाग— ५	--	75	75	03

Specialization Subjects (Choose Any One Subject)

अ. क्र.	Code. No	विषय	सत्रांत प्ररीक्षा गुण	अंतर्गत गुण	एकुण गुण	श्रेयांक
01	BPA-DRA-509	अभिनेते व त्यांची अभिनय शैली — अभिनय तंत्र आणि अभिनय प्रकार	50	25	75	03
02	BPA-DRA-510	नाट्य प्रात्यक्षिक — नाट्यनिर्माती प्रक्रीयेत संगणकाचा वापर	--	75	75	03
OR						
01	BPA-DAN-509	भरतनाट्यम व लोकनृत्य भाग —	50	25	75	03
02	BPA-DAN-510	भरतनाट्यम प्रात्यक्षिक भाग— ६	--	75	75	03
OR						
01	BPA-MUS-509	भारतीय संगीत पाठ्यक्रम राग ताल शास्त्र भाग —५	50	25	75	03
02	BPA-MUS-510	क्रियात्मक व मौखिक भाग— ६	--	75	75	03

एकुण श्रेयांक — २८

SWAMI RAMANAND TEERTH MARATHWADA UNIVERSITY, NANDED

School of FINE & PERFORMING ART

Syllabus

Bachelor of Performing Arts

Semester - V

Paper Code : BPA-DRA-501

सैध्दांतिक (Theory)

50 mark

विविध आभिनयतंत्र व अभिनय माध्यमे परिचय

Unit : 1) अभिनय तंत्र : अ) स्तानिस्लाव्हकी ब) बर्टोल्ट ब्रेख्त

Unit : 2) अभिनय माध्यमे : नाटक

Unit : 3) दूरदर्शन

Unit : 4) चित्रपट

Unit : 5) आकाशवाणी

संदर्भ ग्रंथ १. स्तानिस्लाव्हकी — चरित्र कि रचना — प्रक्रिया भाषांतर — डॉ. विश्वनाथ मिश्रा

SWAMI RAMANAND TEERTH MARATHWADA UNIVERSITY, NANDED

School of FINE & PERFORMING ART

Syllabus

Bachelor of Performing Arts

Semester - V

Paper Code : BPA-DAN-502

सैध्दांतिक (Theory)

50 mark

भरतनाटयम व लोकनृत्य

Unit : 1) अंगीक अभिनय, वाचिक अभिनय, सात्विक अभिनय, आहारी अभिनय यांचा सविस्तर अभ्यास

Unit : 2) नायक, नायीका यांचे वर्गीकरण

Unit : 3) रस सिध्दांत

Unit : 4) महाराष्ट्रातील प्रमुख लोकनृत्य : भारतीय संस्कृती यांचा परस्पर संबंध

Unit : 5) शारिरीक तंदुरूस्ती आणि व्यक्तीमत्व विकासात नृत्यांचे महत्व

संदर्भ ग्रंथ १. भारत के शास्त्रीय नृत्य नवजागर और उनके बाद — प्रयाग शुल्का

२. भरत मुनींचे नाटयशास्त्र

३. लोकरंगभुमी — डॉ. प्रभाकर मांडे

SWAMI RAMANAND TEERTH MARATHWADA UNIVERSITY, NANDED

School of FINE & PERFORMING ART

Syllabus

Bachelor of Performing Arts

Semester - V

Paper Code : BPA-MUS-503

सैध्दांतिक (Theory)

50 mark

भारतीय संगीत पाठ्यक्रम राग ताल शास्त्र भाग —५

शास्त्र-

- १) प्रात्यक्षिक अभ्यासक्रमातील सर्व रागांची (स्वरविस्तारासहित)
शास्त्रीय माहिती व तुलनात्मक अभ्यास. स्वरसमुहानुसार राग ओळखणे.
- २) राग वर्गीकरणाच्या विविध पद्धतींविषयी विस्तृत माहिती.
- ३) आलाप व तानांच्या विविध प्रकारांविषयी माहिती.
- ४) खालील कलावंतांची जीवनचरित्रे-
 - १) उस्ताद अल्लादिया खान
 - २) पं.ओंकारनाथ ठाकूर
 - ३) संगीतसूर्य केशवराव भोसले
 - ४) पं.अण्णासाहेब गुंजकर
- ५) खालील संकल्पनांची माहिती-
 - १) मार्गी संगीत
 - २) देशी संगीत
 - ३) जातीगायन
 - ४) कुतप (वृंदगान)

संदर्भ ग्रंथ १. संगीत कला विशारत भाग १ व २ — डॉ. शिल्पा बहुलेकर

२. संगीत मॅनुअल — डॉ. मृत्युंजय शर्मा

३. संगीत शास्त्र विज्ञान भाग १ व २ — डॉ. सुचेता बिडकर

SWAMI RAMANAND TEERTH MARATHWADA UNIVERSITY, NANDED

School of FINE & PERFORMING ART

Syllabus

Bachelor of Performing Arts

Semester - V

Paper Code : BPA-SEC-504

सैध्दांतिक (Theory)

50 mark

सुत्रसंचालन व मुलाखत तंत्र भाग —३

Unit : 1) मुलाखत म्हणजे काय

Unit : 2) मुलाखतीचे प्रकार

Unit : 3) मुलाखतीचे माध्यम

Unit : 4) मुलाखतकाराची पुर्वतयारी

Unit : 5) मुलाखत निवेदन व सुत्रसंचालन या मधील फरक

संदर्भ ग्रंथ १. व्यक्तिमत्व विकासासाठी— संभाषण व लेखन कौशल्य — संपादक डॉ. पृथ्वीराज तौर

SWAMI RAMANAND TEERTH MARATHWADA UNIVERSITY, NANDED

School of FINE & PERFORMING ART

Syllabus

Bachelor of Performing Arts

Semester - V

Paper Code : BPA-GE-505

सैध्दांतिक (Theory)

50 mark

पर्यावरण अभ्यास

नोट :— विद्यापीठाच्या सांकेतिक स्थळावर अभ्यासक्रम उपलब्ध आहे.

सत्रांत परिक्षा

सैधांतीक परिक्षा

४० गुण

प्रकल्प

१० गुण

Bachelor of Performing Arts
Semester - V

प्रात्यक्षिक (Practical)

75 Marks

Paper Code - BPA-DRA-506

नाट्य प्रात्यक्षिक

Unit : 1) नाटकातील अभिनय

Unit : 2) दूरदर्शन माध्यमातील अभिनय

Unit : 3) चित्रपट माध्यमातील अभिनय

Unit : 4) आकाशवाणी वाचिक अभिनय

प्रात्यक्षिक (Practical)

75 Marks

Paper Code - BPA-DAN-507

भरतनाट्यम प्रात्यक्षिक भाग— ५

Unit : 1) गायन क्षमता (Adavus, jatis & Alaripu in Tal & Laya)

Unit : 2) आलारिपू (Alaripu)

Unit : 3) जातीस्वरम

Unit : 4) मागील वर्षाचे व या वर्षाचे सादरीकरण

Unit : 5) एक नायक आणि नायीका अशा लोकनृत्यांचे सादरीकरण

प्रात्यक्षिक (Practical)

75 Marks

Paper Code - BPA-MUS-508

क्रियात्मक व मौखिक भाग— ५

क्रियात्मक —

- १) बडेख्यालाचे राग (संपूर्ण विस्तारासह)
१) राग मियां मल्हार २) राग शुद्ध कल्याण
- २) छोटेख्यालाचे राग (संपूर्ण विस्तारासह)
१) राग बहार २) राग मुलतानी
३) राग दरबारी कानडा ४) राग हंसध्वनी
- ३) छोटेख्यालांच्या रागामध्ये चतरंग/त्रिवट गाता येणे आवश्यक.
- ४) सुगमगीत/भजन गाता येणे आवश्यक.
- ५) तालज्ञान-
१) आद्धा २) दिपचंदी ३) पंजाबी ४) धुमाळी
(वरील ताल हातावर टाळी देऊन दुगून लयीत म्हणता येणे आवश्यक)

Syllabus
Bachelor of Performing Arts
Semester - V

Specialization Subjects (Choose Any One Subject)

Paper Coad : BPA-DRA-509

अभिनेते व त्यांची अभिनय शैली — अभिनय तंत्र आणि अभिनय प्रकार

१. बलगंधर्व	२. केशवराव भोसले
३. काशीनाथ घाणेकर	४. निळू फूले
५. डॉ. श्रीराम लागू	६. रिमा लागू
७. भक्ती बर्वे	८. नाना पाटेकर
९. विक्रम गोखले	१०. प्रशांत दामले
११. अशोक शराफ	१२. दिलीप प्रभावळकर

Practical Paper Coad : BPA-DRA-510

नाट्य प्रात्यक्षिक — नाट्यनिर्मीती प्रक्रीयेत संगणकाचा वापर

Unit : 1) संगणकावर नेपथ्यरचनेचा आराखडा तयार करणे

Unit : 2) संगणकावर प्रकाशयोजनेचा आराखडा तयार करणे

Unit : 3) संगणकावर संगीत संयोजन / संकलन आराखडा तयार करणे

Unit : 4) संगणकावर वेशभूषा—रंगसंगती आराखडा तयार करणे

Unit : 5) संगणकावर रंगभूषा आराखडा तयार करणे

OR

Specialization Subjects (Choose Any One Subject)

Paper Coad : BPA-DAN-509

Paper Code : BPA - DAN - 509

Unit - 1 :- Bharatnatyam and Bharatmuni's Natyashastra

Unit - 2 :- Bharatnatyam and Nandikeshwar's Abhinaydarpanam

Unit - 3 :- What is Choreography in detail.

Unit - 4 :- Comparative study : Bharatnatyam with Folk Dances of Maharashtra

Unit - 5 :- Detail study in Folk Dances of Maharashtra and Folk Dances of India.

Practical Paper Code : BPA-DAN-510

Paper Code : BPA - DAN - 510

Unit - 1 : Presentation of Ashta Nayika

Unit - 2 : Presentation of Four Nayak

Unit - 3 : Presentation of Tillana in Different Tala's

Unit - 4 : Presentation of Varnam

Unit - 5 : Presentation of Indian Folk Dances (Excluding Folk Dances of Maharashtra)

OR

Specialization Subjects (Choose Any One Subject)

Paper Code : BPA-MUS-509

भारतीय संगीत पाठ्यक्रम राग ताल शास्त्र भाग —५

(प्रकल्पलेखन-

२५गुण)

- १) भारतीय लोकसंगीताचा उगम व विकास
- २) लोकसंगीतातील कलाप्रकारांची विस्तृत माहिती
- ३) विस्तृत अध्ययनाचे राग-
 - १) राग दरबारी कानडा २) राग पुरिया
- ४) नाट्यसंगीताची वाटचाल
- ५) खालील कलावंतांची जीवनचरित्रे
 - १) उ.राशीद खान ३) पं. व्यंकटेश कुमार

Practical Paper Code : BPA-MUS-510

क्रियात्मक व मौखिक भाग— ६

सभागायन

- १) सभागायन परीक्षेसाठी क्रियात्मक प्रात्यक्षिक परीक्षेचे राग नियोजित आहेत.
- २) सभागायनाचा संपूर्ण वेळ २० मिनिटे असावा
- ३) १५ मिनिटे शास्त्रीय व ५ मिनिटे उपशास्त्रीय.
- ४) साथीसाठी संवादिनीचा उपयोग सभागायनासाठी करता येईल साथसंगत पुरक असावी प्रेरक नसावी.
- ५) तबला साथीदार व संवादिनी साथीदार परीक्षा केंद्रमार्फत देण्यात येईल.

अंतर्गत मुल्यमापन (CA)

नाटय, नृत्य व संगीत विषयांचे प्रत्येकी गुण	७५ गुण
सातत्य पुर्ण मुल्यमापन/अंतर्गत मुल्यमापन (CA)	२५ गुण
घटक चाचणी/सेमीनार	१० गुण
प्रकल्प	१५ गुण

सत्रांत परिक्षा (ESE)

प्रश्न पत्रिका स्वरूप	एकुण ५० गुण
प्रश्न १ अ) रिकाम्या जागा भरा	५ गुण
ब) जोडया लावा/चूक की बरोबर	५ गुण
प्रश्न २ कोणत्याही दोन वर टीपा द्या	२० गुण
प्रश्न ३. कोणत्याही दोन वर थोडक्यात उत्तरे द्या	१० गुण
प्रश्न ४. कोणत्याही एक वर सविस्तर उत्तरे द्या	१० गुण

Semester - VI

अ. क्र.	Code. No	विषय	सत्रांत प्ररीक्षा गुण	अंतर्गत गुण	एकुण गुण	श्रेयांक
01	BPA-DRA-601	नाटक व नाटककाराचा अभ्यास	50	25	75	03
02	BPA-DAN-602	भरतनाट्यम व लोकनृत्य	50	25	75	03
03	BPA-MUS-603	भारतीय संगीत पाठ्यक्रम राग ताल शास्त्र भाग —६	50	25	75	03

PRACTICAL

अ. क्र.	Code. No	विषय	सत्रांत प्ररीक्षा गुण	अंतर्गत गुण	एकुण गुण	श्रेयांक
04	BPA-SEC-604	सुत्रसंचालन व मुलाखत तंत्र	--	50	50	02
05	BPA-DRA-605	नाटय प्रात्यक्षिक — एकांकिका सादरीकरण	--	75	75	03
06	BPA-DAN-606	भरतनाटयम प्रात्यक्षिक भाग— ६	--	75	75	03
07	BPA-MUS-607	क्रियात्मक व मौखीक भाग— ६	--	75	75	03

Specialization Subjects (Choose Any One Subject)

अ. क्र.	Code. No	विषय	सत्रांत प्ररीक्षा गुण	अंतर्गत गुण	एकुण गुण	श्रेयांक
01	BPA-DRA-608	दिग्दर्शक व त्याची कार्यशैली आणि दिग्दर्शनाची मुलभूत तत्वे	50	25	75	03
02	BPA-DRA-609	नाट्य प्रात्यक्षिक एकांकिका सादरीकरण	--	75	75	03
OR						
01	BPA-DAN-608		50	25	75	03
02	BPA-DAN-609		--	75	75	03
OR						
01	BPA-MUS-608	भारतीय संगीत पाठ्यक्रम राग ताल शास्त्र भाग —७	50	25	75	03
02	BPA-MUS-609	भारतीय संगीत पाठ्यक्रम राग ताल शास्त्र भाग —८	--	75	75	03

एकुण श्रेयांक — २६

SWAMI RAMANAND TEERTH MARATHWADA UNIVERSITY, NANDED

School of FINE & PERFORMING ART

Syllabus

Bachelor of Performing Arts

Semester - VI

Paper Code : BPA-DRA-601

सैध्दांतिक (Theory)

50 mark

नाटक व नाटककाराचा अभ्यास

Unit : 1) संगीत शाकुंतल (अभिजात नाटक)— कालीदास

Unit : 2) रायगडाला जेव्हा जाग येते (ऐतिहासिक नाटक)— वसंत कानेटकर

Unit : 3) वाटा पळवाटा (दलित नाटक) — दत्ता भगत

Unit : 4) विच्छा माझी पूरी करा (लोकनाटय) — वसंत सबनीस

Unit : 5) मदर्स डे (बालनाटय)— धनंजय सरदेशपांडे

SWAMI RAMANAND TEERTH MARATHWADA UNIVERSITY, NANDED

School of FINE & PERFORMING ART

Syllabus

Bachelor of Performing Arts

Semester - VI

Paper Code : BPA-DAN-602

सैध्दांतिक (Theory)

50 mark

Unit : 1) भारतीय अभिजात नृत्यांचे वैशिष्ट्ये

Unit : 2) भारतीय संस्कृतीत गुरू —शिष्य परंपराचे महत्व

Unit : 3) पौरात्य आणि पाश्चिमात्य नृत्यशैलीचा परिचय

Unit : 4) नृत्यदिग्दर्शन आणि संयोजन (fusion)

Unit : 5) भारतीय संस्कृती आणि नृत्यपरंपरा

SWAMI RAMANAND TEERTH MARATHWADA UNIVERSITY, NANDED

School of FINE & PERFORMING ART

Syllabus

Bachelor of Performing Arts

Semester - VI

Paper Code : BPA-MUS-603

सैध्दांतिक (Theory)

50 mark

भारतीय संगीत पाठ्यक्रम राग ताल शास्त्र भाग —६

शास्त्र-

- १) प्रात्यक्षिक अभ्यासक्रमातील सर्व रागांची (स्वरविस्तारासहित) शास्त्रीय माहिती व तुलनात्मक अभ्यास. स्वरसमुहानुसार राग ओळखता येणे आवश्यक.
- २) शास्त्रीय संगीतातील (गायन) विविध घराणी व त्यांची गायन वैशिष्ट्ये व परंपरा यांचा अभ्यास.
 - १) ग्वाल्हेर २) आग्रा ३) जयपूर ४) किराणा
- ३) खालील संकल्पनांची माहिती.
 - १) परमेलप्रवेशक राग २) पार्श्वसंगीत ३) वृंदगान
 - ४) कंठसाधना ५) पाश्चात्य संगीत
- ४) खालील कलावंतांची जीवनचरित्रे-
 - १) उस्ताद बडे गुलाम अली खान २) पं.शारंगदेव
 - ३) विदुषी हिराबाई बडोदेकर ४) विदुषी गंगुबाई हंगल
- ५) कलावंत/पंडित/वाग्येयकार या विषयी माहिती.

किंवा

गुरु-शिष्य परंपरा आणि आधुनिक संगीत शिक्षण पद्धती (विद्यालयीन) या विषयी माहिती.

Bachelor of Performing Arts

Semester - VI

प्रात्यक्षिक (Practical)

Paper Code - BPA-SEC-604

सुत्रसंचालन व मुलाखत तंत्र

५० गुण

Unit : 1) मुलाखतीची पुर्व तयारी करणे

Unit : 2) विविध माध्यमातील मुलाखतीची संहिता तयार करणे

Unit : 3) निवेदन संहिता तयार करणे

Unit : 4) निवेदन व प्रत्यक्ष मुलाखत

प्रात्यक्षिक (Practical)

Paper Code - BPA-DRA-605

७५ गुण

नाट्य प्रात्यक्षिक — एकांकिका सादरीकरण

विद्यार्थ्यांनीं एकांकिका निवडून त्याचे सादरीकरण करणे आवश्यक आहे

प्रात्यक्षिक (Practical)

Paper Code - BPA-DAN-606

७५ गुण

भरतनाट्यम प्रात्यक्षिक भाग— ६

Unit : 1) अलेरिपू व जातीस्वरमचे सादरीकरण

Unit : 2) पदम आणि शब्दमचा सराव (Larnig)

Unit : 3) लोकनृत्यांचे सादरीकरण

Unit : 4) पौरात्य आणि पाश्चिमात्य नृत्यशैलीतील पायाभुत पदन्यासांचे सादरीकरण

Unit : 5) तिन्ही वर्षात शिकलेल्या नृत्यांचे सादरीकरण सराव (Revision)

प्रात्यक्षिक (Practical)

Paper Code - BPA-MUS-607

७५ गुण

क्रियात्मक व मौखिक भाग— ६

सभागायन

- १) सभागायन परीक्षेसाठी क्रियात्मक प्रात्यक्षिक परीक्षेचे राग नियोजित आहेत.
- २) सभागायनाचा संपूर्ण वेळ २० मिनिटे असावा
- ३) १५ मिनिटे शास्त्रीय व ५ मिनिटे उपशास्त्रीय.
- ४) साथीसाठी संवादिनीचा उपयोग सभागायनासाठी करता येईल साथसंगत पुरक असावी प्रेरक नसावी.
- ५) तबला साथीदार व संवादिनी साथीदार परीक्षा केंद्रमार्फत देण्यात येईल.

SWAMI RAMANAND TEERTH MARATHWADA UNIVERSITY, NANDED

School of FINE & PERFORMING ART

Syllabus

Bachelor of Performing Arts

Semester - VI

Specialization Subjects (Choose Any One Subject)

Paper Code : BPA-DRA-608

दिग्दर्शक व त्यांची कार्यशैली आणि दिग्दर्शनाची मुलभूत तत्वे **७५ गुण**

१. स्टानिस्लाव्हस्की	२. मेझर होल्ड
३. बर्टाल्ट ब्रेक्थ	४. पिटर ब्रुक
५. अन्तोनीत आर्तो	६. ग्रोटोव्हस्की
७. मोग रांगनेकर	८. अण्णासाहेब किलोस्कर
९. विजय मेहता	१०. चंद्रकांत कुलकर्णी
१०. अतुल पेठे	१२. मकरंद साठे
११. अनिरुद्ध खुटवड	१४. मोहित टाकरकर
१२. दिग्दर्शनाची मुलभूत तत्वे	

Practical Paper Code : BPA-DRA-609

७५ गुण

नाट्य प्रात्यक्षिक एकांकिका सादरीकरण

विद्यार्थ्यांनी एकांकीकेची निवड ते सादरी करण करणे आवश्यक आहे

OR

Specialization Subjects

Paper Code : BPA - DAN - 608

75 Marks

Unit 1 - Concept of Dance in Drama

Unit 2 - Importance of BharatNatyam in Acting

Unit 3 - History and Origin of Indian Classical Dances

Unit 4 - History and Origin of Indian Folk Dances (Specific)

Unit 5 - Analytical study of Indian classical and Indian Folk Dances.

Practical Paper Code : BPA-DAN-609

75 Marks

Unit 1 : Presentation of Five Jatis in Seven Tala

Unit 2 : Presentation of Previous years study with Perfection

Unit 3 : Presentation of Margam

Unit 4 : Presentation of Bharatnatyam on Marathi Abhang, Bhajan, Bhav geet, Bhakti geet.

Unit 5 : Fusion of Classical and Folk Dances.

OR

Specialization Subjects

Paper Code : BPA-MUS-608

75 Marks

भारतीय संगीत पाठ्यक्रम राग ताल शास्त्र भाग —७

क्रियात्मक –

- १) बडेख्यालाचे राग (संपूर्ण विस्तारासह)
 - १) राग मारवा
 - २) राग पुरियाधनाश्री
- २) छोटे ख्यालाचे राग (संपूर्ण विस्तारासह)
 - १) राग ललत
 - २) राग तोडी
 - ३) राग बसंत
 - ४) राग सोहनी
- ३) धृपद/धमार/तराना/चतरंग/त्रिवट गाता येणे आवश्यक.
- ४) उपशास्त्रीय संगीत-
 - १) ठुमरी
 - २) कजरी
 - ३) होरी(भैरवी, काफी, तिलंग, देस, खमाज, पिलू, झिंझोटी इ. यापैकी कोणत्याही रागात गाता येणे आवश्यक.)
- ५) तालज्ञान- विविध लयकारीचा अभ्यास
 - १) २ मे ३ -आड
 - २) ४ मे ५ -कुआड
 - ३) ४ मे ७ - बिआड.विविध ताल वेगवेगळ्या लयकारीत लिपीबद्ध करण्याची क्षमता विकसित होणे आवश्यक.

Practical Paper Code : BPA-MUS-609

75 Marks

भारतीय संगीत पाठ्यक्रम राग ताल शास्त्र भाग —८

सभागायन

- १) सभागायन परीक्षेसाठी क्रियात्मक प्रात्यक्षिक परीक्षेचे राग नियोजित आहेत.
- २) सभागायनाचा संपूर्ण वेळ २० मिनिटे असावा
- ३) १५ मिनिटे शास्त्रीय व ५ मिनिटे उपशास्त्रीय.
- ४) साथीसाठी संवादिनीचा उपयोग सभागायनासाठी करता येईल साथसंगत पुरक असावी प्रेरक नसावी.
- ५) तबला साथीदार व संवादिनी साथीदार परीक्षा केंद्रमार्फत देण्यात येईल.

अंतर्गत मुल्यमापन (CA)

नाटय, नृत्य व संगीत विषयांचे प्रत्येकी गुण	७५ गुण
सातत्य पुर्ण मुल्यमापन/अंतर्गत मुल्यमापन (CA)	२५ गुण
घटक चाचणी/सेमीनार	१० गुण
प्रकल्प	१५ गुण

सत्रांत परिक्षा (ESE)

प्रश्न पत्रिका स्वरूप	एकुण ५० गुण
प्रश्न १ अ) रिकाम्या जागा भरा	५ गुण
ब) जोडया लावा/चूक की बरोबर	५ गुण
प्रश्न २ कोणत्याही दोन वर टीपा द्या	२० गुण
प्रश्न ३. कोणत्याही दोन वर थोडक्यात उत्तरे द्या	१० गुण
प्रश्न ४. कोणत्याही एक वर सविस्तर उत्तरे द्या	१० गुण